

2019

ISSN 1820 -7596

Institut za javno zdravlje
Vojvodine

Centar za kontrolu i
prevenciju bolesti

VOJVOĐANSKI EPIDEMIOLOŠKI MESEČNIK

Vol 14

06.2019.

godina 2019.

VOJVOĐANSKI EPIDEMIOLOŠKI MESEČNIK

Izdavač
Institut za javno zdravlje Vojvodine
Novi Sad, Futoška 121

Uređivački odbor:

Prof. dr. sc. Vladimir Petrović

Prof. dr. sc. Gorana Dragovac

Dr Mladen Petrović, prim.

Dr Svetlana Ilić, prim.

Redakcijski kolegijum:

Doc. dr. sc. Mioljub Ristić, dr. sc. med. Snežana Medić, prim.

dr Smiljana Rajčević, dr Mirjana Štrbac

Ekaterina Marković, Ankica Vukas, Sanja Simić,

Marija Živanović, Anita Jovetić, Dušan Carević, Radmila Zobenica

Informatička obrada i dizajn:
Josip Mihajlović

Aktuelnosti:

Izvor podataka:
World Health Organization
European Centre for Disease Prevention and Control
Institut za javno zdravlje Srbije
Institut za javno zdravlje Vojvodine

SVET

Ebola: Od početka desete epidemije ebola groznice, u avgustu 2018.godine, do kraja juna meseca 2019.godine, u Demokratskoj Republici Kongo, prijavljeno je 2239 slučajeva ebola, uključujući 1506 smrtnih ishoda. Od ebola je obolelo i 125 zdravstvenih radnika, a 40 je umrlo. U avgustu mesecu 2018. godine započeta je vakcinacija stanovništva protiv ebola virusne groznice i do kraja juna 2019. godine vakcinisano je 140.794 osoba.

Čikungunja i Denga groznica: Od čikungunje i denga groznice svake godine oboli 50-100 miliona širom sveta. Čikungunja virusna groznica cirkuliše u Aziji i Africi, a Denga groznica se javlja u Africi, Aziji, Americi. U 2018.godini su reistrovani prvi autohtoni slučajevi Denga groznice u Španiji i Francuskoj. Na teritoriji Francuske, na ostrvu Reunion u Tihom okeanu, trenutno je u toku velika epidemija Denga groznice. Sredinom juna meseca 2019. godine, na Islandu su prijavljena četiri slučaja Čikungunja groznice, povezana sa putovanjem u Španiju. Laboratorijskim testiranjem slučajevi obolenja nisu potvrđeni.

Akutni neurološki sindrom-Peru: Od početka 2019.godine registrovan je neuobičajeno veliki broj neuroloških sindroma nalik na *Guillain-Barré* sindrom. Slučajevi su registrovani širom zemlje, u nekoliko regiona, a etiologija je nepoznata. U periodu od 02.06.-08.06.2019. prijavljeno je 313 slučajeva. Do kraja juna je registrovano 575 slučajeva akutnog neurološkog sindroma, a u istom periodu prošle godine registrovano je 215 slučajeva. Ministarstvo zdravlja Perua dalo je prioritet istraživanju ovih slučajeva.

Besnilo-Tajland: Na Tajlandu se već decenijama prijavljuje oko 10 slučajeva besnila kod ljudi godišnje. Takođe je uočen porast besnila kod životinja poslednjih godina. U 2019.godini prijavljeno je preko 280 epidemija besnila kod životinja. U Norveškoj je početkom maja meseca došlo do smrtnog ishoda osobe obolele od besnila. Osoba je boravila na Tajlandu u martu mesecu, gde ga je ujeo pas. Preporuka je izbegavati kontakt sa divljim i domaćim životinjama.

EVROPA

Groznica zapadnog Nila: početkom juna meseca započela je sezona nadzora nad transmisijom groznice zapadnog Nila među ljudima. Do kraja juna, u evropskom regionu nisu zabeleženi slučajevi oboljevanja među ljudima. U toku sezone nadzora 2018.godine zabeleženo je 2083 slučaja oboljevanja kod ljudi i 285 epidemija među konjima.

Legionarska bolest-Belgija: U maju 2019.godine u Belgiji, u oblasti *Evergem, Flanders*, je prijavljena epidemija Legionarske bolesti u kojoj je do kraja maja obolelo 26 osoba, uključujući dva smrtna ishoda. Belgijske zdravstvene službe ispituju rashladne tornje u oblasti Gent. Uzeta je voda na analizu iz rashladnih tornjeva 17 kompanija, i dva uzorka su potvrđena kao vrlo kontaminirana. Rezultati tipizacije se očekuju.

SRBIJA

Morbili: Od početka oktobra 2017. godine, zaključno sa 28.6.2019. godine na teritoriji Republike Srbije, uključujući i teritoriju nadležnosti Zavoda za javno zdravlje Kosovska Mitrovica, registrovano je ukupno 5.798 slučajeva malih boginja, od kojih je 2.946 laboratorijski potvrđeno u Institutu Torlak.

Najmlađa obolela osoba je stara 15 dana, a najstarija 71 godinu. Najveći broj obolelih je u uzrasnim grupama mlađim od pet i starijim od 30 godina. Registrovano je ukupno 15 smrtnih ishoda zbog komplikacija uzrokovanih malim boginjama.

Većina obolelih osoba (94%) je nevakcinisana, nepotpuno vakcinisana ili nepoznatog vakcinalnog statusa. Od ukupnog broja obolelih, 33% je bilo hospitalizovano ili je hospitalizacija u toku. Od težih komplikacija malih boginja registrovano je zapaljenje mozga kod dve i upala pluća kod 587 obolelih osoba.

Poslednji slučaj malih boginja u Vojvodini je registrovan u decembru 2018. godine.

VOJVODINA

Groznica zapadnog Nila: Početkom juna meseca započet je nadzor nad groznicom zapadnog Nila kod ljudi, za sezonu transmisije 2019.godine, u skladu sa Stručno-metodološkim uputstvom Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“

BEZBEDNA HRANA-SVAKOG SE TIČE!

Centar za kontrolu i prevenciju bolesti
Institut za javno zdravlje Vojvodine

Svetska zdravstvena organizacija obeležava, po prvi put, SVETSKI DAN BEZBEDNE HRANE, 07.jun 2019. godine. Zdravstveno nebezbedna hrana i voda su ogroman javno-zdravstveni problem u celom svetu. Naročito vulnerabilna populacija su odojčad, mala deca, trudnice, osobe starije životne dobi i osobe sa hroničnim oboljenjima. Tamo gde je nesigurno snabdevanje hranom i vodom, ljudi pribegavaju manje zdravoj ishrani i koriste nebezbednu (mikrobiološki i hemijski neispravnu) hranu i vodu. Najveća odgovornost u proizvodnji bezbedne hrane pada na proizvođače. Ipak, hrana se može kontaminirati u bilo kom momentu distribucije i pripreme (u kući, restoranu, centralnim kuhinjama..) tako da svaka osoba koja rukuje s namirnicama tokom proizvodnje, transporta, prodaje ili pripreme obroka mora shvatiti koliko je bitna osnovna higijena. Nebezbedna hrana može sadržati viruse, bakterije, parazite ili hemijske supstance izazivajući preko 200 oboljenja - od dijareje do kancera. Najčešća bolest izazvana konzumiranjem nebezbedne hranom od koje ljudi oboljevaju je dijarealna bolest (preko 550 miliona obolelih i 230 000 umrlih svake godine).

NAJČEŠĆI UZROČNICI DIJAREJE INFEKTIVNOG POREKLA

Bolesti koje nastaju kao posledica konzumiranja kontaminirane hrane su najčešće trovanja (hemijske supstance, biotoksini, pesticidi..) i zarazne bolesti (izazvane bakterijama, virusima i parazitima).

BAKTERIJE:

Salmonele, kampilobakteri i enterohemoragična *Escherichia Colli* su među najčešćim izazivačima iz roda bakterija. Simptomi ovakvih oboljenja su groznica, visoka telesna temperatura, glavobolja, mučnina, povraćanje, bol u trbuhu i proliv.

Kontaminirana hrana kao uzrok epidemija zaraznih bolesti

Epidemije *Enteritis salmonellosa* nastaju kao posledica konzumiranja nedovoljno termički obrađenih jaja i proizvoda od jaja, živinskog mesa i drugih proizvoda životinjskog porekla.

Epidemije bakterijom *Campylobacter jejuni/coli* su uglavnom izazvane konzumiranjem sirovog mleka, živinskog mesa i (retko) kontaminiranom pijaćom vodom.

Epidemije izazvane bakterijom *Escherichia coli enterohaemorrhagica* nastaju nakon konzumiranja nepasterizovanog mleka i mlečnih proizvoda, nedovoljno termički obrađenog mesa i svežeg voća i povrća.

Infekcije bakterijom *Listeria monocytogenes* su ređe ali spadaju u veoma ozbiljne bolesti nebezbedne hrane jer mogu izazivati spontane pobačaje kod žena, kao i smrt novorođenčadi. Listerija se nalazi u nepasterizovanom mleku i mlečnim proizvodima i raznim gotovim jelima a nesmetano raste i razvija se na temperaturama u frižideru (4-8°C).

Antibiotici su neophodni u terapiji ovakvih oboljenja ali, prekomerna i neopravdana upotreba antibiotika u medicini i veterini dovela je do širenja rezistencije mikroorganizama na antibiotike te do nemogućnosti lečenja ljudi i životinja.

Antimikrobna rezistencija je jedna od najvećih pretnji modernoj medicini.

VIRUSI

Hepatitis A može izazvati virusnu upalu jetre a širi se preko kontaminiranih sirovih proizvoda i sirove ili nedovoljno termički obrađene morske hrane. Infekcije Norovirusom su češće kod odraslih dok su infekcije rotavirusom češće kod male dece a karakteriše ih mučnina, povraćanje, vodeni prolivi i bol u trbuhu. Veoma često su izvor kontaminacije ruke osoba koje pripremaju hranu (higijena ruku!).

PARAZITI

Neki paraziti zaražavaju slatkodvodnu ribu (trematode) i prenose se isključivo putem konzumiranja infestirane ribe. Moguće je zaraziti se kontaminiranom hranom ili kontaktom sa životinjama (*Echinococcus spp.*, *Taenia solium*..) ili preko kontaminiranog zemljišta i svežih proizvoda (*Ascaris*, *Cryptosporidium*, *Entamoeba histolytica*, *Giardia lamblia*).

PRIONI

Prioni su jedinstveni agensi, sastavljeni od proteina, a povezani su sa specifičnim oblikom neurodegenerativne bolesti. Bovina spongiformna encefalopatija („bolest ludih krava“) je prionska bolest goveda, a povezana je sa varijantom *Morbus Creutzfeldt-Jakob* kod ljudi. Konzumiranje hrane koja sadrži specifične prione, na primer konzumiranje goveđeg/telećeg mozga je najverovatniji put prenosa priona na ljude.

Tekst preuzet sa sajta Svetske zdravstvene organizacije: <https://www.who.int/news-room/detail/06-06-2019-food-safety-is-everyones-business>

EPIDEMIOLOŠKA SITUACIJA ZARAZNIH BOLESTI U VOJVODINI U JUNU 2019.GODINE

AKTUELNA EPIDEMIOLOŠKA SITUACIJA ZARAZNIH BOLESTI U VOJVODINI

U junu 2019.godine su, u AP Vojvodini, prijavljena 144 slučaja zaraznih bolesti (bez bolničkih infekcija) koje podležu obaveznom prijavljivanju.

Tokom juna meseca 2019.godine registrovana su dva smrtna slučaja kao posledica zarazne bolesti, oba kao posledica AIDS-a.

PRIJAVLJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI U AP VOJVODINI

-Incidencija zaraznih bolesti (bez bolničkih infekcija) u junu 2019.godine, u AP Vojvodini iznosila je 7,5 na 100.000 stanovnika.

-Najviša incidencija zabeležena je u opštinama: **Novi Bečej** (33,4/100.000), **Titel** (19,1/100.000) i **Novi Sad** (16,9/100.000), dok je najniža incidencija zabeležena u opštinama: **Vršac** (1,9/100.000), **Subotica** (2,1/100.000) i **Sremska Mitrovica** (2,5/100.000). Na teritoriji **15 vojvođanskih opština** u junu 2019. godine nije registrovan ni jedan slučaj zarazne bolesti koja podleže obaveznom prijavljivanju.

OBOLJENJA PROTIV KOJIH SE SPROVODI SISTEMATSKA IMUNIZACIJA

U junu 2019.godine na teritoriji Vojvodine prijavljeno je šest slučajeva tuberkuloze, a na teritoriji dva okruga prijavljena su tri slučaja velikog kašlja.

DESET NAJČEŠĆIH DIJAGNOZA U JUNU

<i>Dijagnoza</i>	<i>Inc./100.000 Jun 2018.</i>	<i>Inc./100.000 Jun 2018.</i>
<i>Enteritis campylobacterialis A04.5</i>	0,67	2,48
<i>Salmonellosis A02.0-9</i>	3,47	2,02
<i>Infectio chlam. modo sexuali transmissa A56.8</i>	0,05	0,67
<i>Shigellosis A03.1</i>	0	0,41
<i>Tuberculosis A15.0-19.9</i>	1,04	0,31
<i>Morbus HIV B20-22</i>	0	0,31
<i>Hepatitis viralis chronica B B16.9</i>	0,16	0,21
<i>Syphilis A51-53</i>	0	0,21
<i>Pertussis A37</i>	1,55	0,16
<i>Hepatitis viralis chr. C B18.2</i>	0,21	0,16

EPIDEMIJE

Na teritoriji Vojvodine je u junu 2019. godine prijavljeno pet epidemija zaraznih bolesti:

-U bolničkoj epidemiji gastroenteritisa izazvanog toksinom bakterije *Clostridium difficile*, u Klinici za urologiju Kliničkog Centra Vojvodine, obolelo je pet od 43 eksponirane osobe.

-U porodičnoj epidemiji salmonelnog trovanja hranom u Futogu, od 10 eksponiranih osoba, obobile su četiri osobe.

-Među decom III i IV razreda osnovne škole iz Veternika, koji su bili na izletu i ručali u ugostiteljskom objektu registrovana je epidemija salmonelnog trovanja hranom u kojoj je obolelo 14 dece (a još 27 dece je imalo tegobe ali se nije javljalo lekaru).

-U epidemiji *Infectines virales cum laesionibus aliae spec.* (*Hand, foot and mouth disease*) u Novom Sadu, koja je registrovana među decom predškolskog uzrasta i u više porodica, do kraja juna obolelo je 13 osoba.

-U epidemiji bacilarne dizenterije, od 15 članova dve porodice u Novom Bečeju, obobile su četiri osobe.

**Broj registrovanih slučajeva zaraznih bolesti koje podležu obaveznom prijavljivanju,
u AP Vojvodini od 01.06.2019. do 30.06.2019. godine, po okruzima**

Dijagnoza		Južno bački	Sremski	Severno bački	Zapadno bački	Severno banatski	Srednjo banatski	Južno banatski	Ukupno
GRUPA RESPIRATORNIH ZARAZNIH BOLESTI									
<i>Tuberculosis</i>	A15-19	3	1				1	1	6
<i>Pertusis</i>	A37	2				1			3
<i>Meningitis haemophilosa</i>	G00.0					1			1
<i>Meningitis pneumococcica</i>	G00.1	1							1
<i>Meningitis streptococcica</i>	G00.2	1							1
GRUPA CREVNIH ZARAZNIH BOLESTI									
<i>Enteritis salmonellosa</i>	A02.0, .1	24	4		2	2	5	2	39
<i>Dysenteria per Shigella flexneri</i>	A03.1						8		8
<i>Enteritis campylobacterialis</i>	A04.5	32		1	1	4	10		48
<i>Hepatitis A</i>	B15.9	2						1	3
GRUPA POLNO PRENOSIVIH ZARAZNIH BOLESTI									
<i>Syphilis</i>	A51-53	2						2	4
<i>Infectio chlamidialis modo sexuali transmissa</i>	A56.8	10			2		1		13
<i>Morbus HIV</i>	B20-22	1	2		3				6
GRUPA OSTALIH ZARAZNIH BOLESTI									
<i>Hepatitis acuta B sine delta agente</i>	B16.9			1			1		2
<i>Hepatitis chronica B sine delta agente</i>	B18.1	1		1			1	1	4
<i>Hepatitis chronica C</i>	B18.2	1						2	3
GRUPA ZOOANTROPONOZA									
<i>Febris Q</i>	A78							1	1
GRUPA TRANSMISIVNIH ZARAZNIH BOLESTI									
<i>Febris Dengue</i>	A90	1							1
BOLNIČKE INFEKCIJE									
<i>Sve lokalizacije bolničkih infekcija</i>	I - XV	94	5		5	15	1	40	160
UKUPNO SLUČAJEVI ZARAZNE BOLESTI		175	12	3	13	23	28	50	304
GRUPA KLICONOŠTVA									
<i>Latio HIV</i>		10	2	1	3				16
<i>Kliconoštvo crevnih bakterija</i>		9			4				13
<i>HBsAg nosilaštvo</i>		9							9
<i>anti HCV nosilaštvo</i>		5						2	7

Vojvođanski epidemiološki mesečnik možete pronaći i na web-adresi:

<http://www.izjzv.org.rs/> u delu **publikacije Instituta**

Ukoliko ste u mogućnosti da Vojvođanski epidemiološki mesečnik primete putem e-maila,

Molimo Vas da nas o tome obavestite putem maila upućenog na adresu: epidemiologija@izjzv.org.rs

Пет кључних ствари за безбеднију исхрану

Одржавајте чистоћу

- ✓ Оперите руке пре него што почнете да припремате храну и више пута током припреме оброка
- ✓ Оперите руке после употребе тоалета
- ✓ Оперите и дезинфикујте све површине и прибор који сте користили за припрему хране
- ✓ Заштитите кухињу и храну од инсеката, гамади и других животиња

Зашто?

За разлику од већине микроорганизама који нису узрочници болести, опасни микроорганизми се налазе у земљи, води, животињама и људима. Ови микроорганизми се налазе на рукама, крпама за брисање, прибору за јело, нарочито на даскама за сечење, а најмањим контактом могу се пренети на храну и тако изазвати болести које се преносе храном.

Одвојите свеже и кувано

- ✓ Одвојите свеже месо, живину и морске плодове од друге хране
- ✓ За припрему свежих намирница користите различит прибор и опрему као што су ножеви и даске за сечење
- ✓ Чувајте храну у затвореним посудама да бисте избегли контакт између свеже и спремљене хране

Зашто?

Свеже намирнице, а поготово месо, живина и морски плодови, као и њихови сокови, могу да садрже опасне микроорганизме који се могу пренети на друге намирнице током припремања и чувања.

Кухајте темељно

- ✓ Кухајте храну темељно, а поготово месо, живину, јаја и морске плодове
- ✓ Пустите да супе и чорбе врију да бисте били сигурни да је температура премашила 70°C. Уверите се да су сокови из термички обрађеног меса и живине бистри, а никако ружичасте боје. Идеално је да се користи термометар
- ✓ Спремљену храну загрејте темељно

Зашто?

Правилно кување уништава готово све опасне микроорганизме. Студије су показале да кување на температури изнад 70°C чини храну безбеднијом за употребу. Храна која захтева посебну пажњу обухвата млевено и роловано месо, велике комаде меса и сву живину.

Чувајте храну на безбедним температурама

- ✓ Не остављајте кувану храну на собним температурама дуже од 2 часа
- ✓ Чувајте у фрижидеру сву кувану и храну која се брзо квари (пожељно је до 5°C)
- ✓ Пре него што сервирате кувану храну, пустите је да се крчка (изнад 60°C)
- ✓ Не чувајте храну предуго, чак ни у фрижидеру
- ✓ Не отапајте залеђену храну на собној температури

Зашто?

Микроорганизми могу да се размножавају веома брзо ако се храна чува на собној температури. Уколико се чува на температури испод 5°C и изнад 60°C, размножавање микроорганизама је успорено или заустављено. Неки опасни микроорганизми се ипак размножавају на температури испод 5°C.

Користите исправну воду и свеже намирнице

- ✓ Користите исправну воду или је филтрирајте да би била исправна за пиће
- ✓ Бирајте свеже и хранљиве намирнице
- ✓ Бирајте намирнице, као што је пастеризовано млеко, које су предвиђене да дуже трају
- ✓ Перите воће и поврће, поготову ако се једе свеже
- ✓ Не користите намирнице после истека рока

Зашто?

Свеже намирнице, укључујући воду и лед, могу да буду заражене опасним микроорганизмима и хемикалијама. Токсичне хемикалије могу да настану у оштељеној и плеснивој храни. Пажљиво одабирање свежих намирница и једноставних мера, као што су прање и љуштење, смањује ризик од заразе.